

Abstract. *This article explores the requirements of Ukrainian land and civil legislation, which determines characteristics of the transfer to communal ownership of land parcels, whose owners are dead but parcels are not transferred to heirs by will or by law because of their absence, removal of inheritance right, rejection of their heritage, as well as the rejection of its adoption. Positive and negative aspects of the Law of Ukraine «On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine Regarding Legal Fate of Land Parcels, whose Owners Died», dated September 20, 2016, are discovered.*

Key words: *land parcel; inheritance of land parcel; escheat; communal ownership of land.*

УДК 349.4

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕФІНАНСОВИХ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

О.В. ГАФУРОВА, доктор юридичних наук, доцент,
С. І. СИВОЛОЦЬКА, здобувач кафедри аграрного, земельного
та екологічного права ім. академіка В.З. Янчука
*Національний університет біоресурсів і природокористування
України*

Анотація. *У статті досліджено окремі проблеми правового регулювання державної підтримки фермерських господарств. Особливу увагу приділено визначенню й характеристиці заходів, які носять не фінансовий характер (не фінансових заходів), та їх класифікації.*

Ключові слова: *фермерське господарство, державна підтримка, не фінансові заходи, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, сільськогосподарська дорадча служба.*

Фермерські господарства є одним із найчисельніших сільськогосподарських товаровиробників в Україні. Сьогодні вони активно створюють робочі місця, сплачують податки до державного та місцевих бюджетів. Члени таких господарств є місцевими жителями, а отже, заінтересовані не тільки у розвитку інфраструктури сільської місцевості, а й у збереженні її природних, історичних та культурних ресурсів. Забезпечення державної підтримки розвитку фермерських господарств, формування на їх основі хуторських поселень сприятиме подальшому освоєнню сільських територій та вирішенню проблеми безробіття на селі.

Мета цієї статті полягає у дослідженні окремих проблем правового регулювання державної підтримки фермерських господарств. Особлива

увага приділяється визначенню і характеристиці заходів, які носять не фінансовий характер (далі – не фінансові заходи), та їх класифікації.

Аналіз останніх досліджень. Серед наукових розробок, присвячених дослідженню правового регулювання державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, у т. ч. і фермерських господарств, необхідно виділити праці таких провідних науковців у галузі аграрного і земельного права, як В. М. Єрмоленко, Т. О. Коваленко, П. Ф. Кулинич, С. І. Марченко, О. О. Погрібний, Т. П. Проценко, А. М. Статівка, Н. І. Титова, В. Ю. Уркевич.

Державна підтримка фермерських господарств являє собою сукупність заходів, що вживаються державою з метою забезпечення найбільш сприятливих умов для розвитку таких суб'єктів господарювання, включаючи їх створення та функціонування. Особливе місце серед цих заходів займають ті, які носять не фінансовий характер. Як правило, вони полягають у встановленні на законодавчому рівні ряду переваг при створенні вказаних господарств, провадженні їх господарської діяльності тощо. Відповідно, вказані заходи, залежно від мети їх надання, доцільно розподілити на: організаційні; кадрові, інформаційно-консультаційні. Розглянемо їх більш детально.

До першої групи заходів державної підтримки належать ті, що спрямовані на забезпечення сприятливих умов для створення фермерських господарств та ускладнення їх ліквідації. Насамперед це встановлення гарантованого державою права на отримання безоплатно земельної ділянки для ведення таких господарств, що передбачено Законом України від 19 червня 2003 р. «Про фермерське господарство» (ст. 13) та Земельним кодексом України (ст. ст. 32, 121) (далі – ЗКУ). З прийняттям Закону України від 12 лютого 2015 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляції)» до ЗКУ та Закону України від 15 травня 2003 р. «Про особисте селянське господарство» було внесено зміни, згідно з якими: земельні ділянки, призначені для ведення особистих селянських господарств, можуть передаватися громадянами у користування юридичним особам України і використовуватися ними для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, фермерського господарства без зміни цільового призначення цих земельних ділянок (ст. 33 ЗКУ та ст. ст. 5, 7 Закону України «Про особисте селянське господарство»). Крім того, зазначену норму практично продубльовано у Законі України від 31 березня 2016 р., яким передбачено можливість ведення фермерського господарства на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у т. ч. в оренду, із земель ОСГ (п. 1 р. І).

З метою збереження земельних ділянок для ведення фермерських господарств законодавством передбачено ускладнений порядок їх спадкування. Так, якщо фермерське господарство успадковується двома або більше спадкоємцями, то земельна ділянка поділу не підлягає, якщо в результаті її поділу утвориться хоча б одна земельна ділянка менше мінімального розміру, встановленого для даного регіону (ст. 23 Закону

України «Про фермерське господарство»). До того ж, фермерське господарство як цілісний майновий комплекс може бути відчужене на підставі цивільно-правових договорів лише громадянам України, які мають право на створення фермерського господарства, або юридичним особам України для ведення товарного сільськогосподарського виробництва (п. 2 ст. 22 вищезазначеного Закону). Вказане свідчить про те, що вжиті законодавцем заходи мають забезпечити продовження сільськогосподарської діяльності на базі майна фермерського господарства.

Важливе значення для збереження фермерських господарств мають положення Закону України від 14 травня 1992 р. «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», яким окремо встановлено особливості їх банкрутства. Хоча, як слушно зазначає Т. О. Коваленко, з метою забезпечення збереження цільового призначення майна фермерського господарства в Законі доцільно було б передбачити можливість продажу цілісного майнового комплексу фермерського господарства – банкрута. Згідно з вимогами чинного законодавства такий продаж можливий лише на закритих торгах громадянам України, які мають право на створення фермерського господарства, або юридичним особам України для ведення товарного сільськогосподарського виробництва [1, с. 88].

Крім того, до вказаних заходів державної підтримки, які полегшують ведення сільськогосподарської діяльності, можна віднести і ті, що спрямовані на розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації. Так, у проекті Єдиної комплексної стратегії та плану дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015–2020 роки зазначається, що з метою забезпечення конкурентоспроможності малі сільськогосподарські виробники (домогосподарства та фермерські господарства) потребують підвищення своєї ефективності та посилення ринкової ваги шляхом колективного виробництва, маркетингу, постачання й залучення фінансування [2, с. 19]. Слід звернути увагу також, що Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158, передбачалося сприяння процесам кооперації, особливо за участю дрібних сільськогосподарських товаровиробників, з боку державних органів управління аграрним сектором (п. 10 р. III).

На переваги кооперації неодноразово зверталася увага у науковій літературі. Так, на думку Т.П. Проценко, кооперація покликана надати можливість сільськогосподарським товаровиробникам отримувати прибутки не тільки безпосередньо від сільськогосподарського виробництва, а й від подальших стадій руху виробленої ними продукції, брати участь у великомаштабному бізнесі, використовувати професійних управлінців, розподіляти ризик, контролювати канали збуту своєї продукції і матеріально-технічного постачання, впливати на ціни шляхом формування великих партій продукції і застосування сучасних маркетингових методів та технологій, бути рівноправними партнерами у конкурентному ринковому середовищі [3, с. 145].

Як позитивний приклад відродження фермерства та сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в Україні можна навести започаткований у 2014 р. проект канадської неурядової організації «Розвиток молочного бізнесу в Україні». Він об'єднав 5000 малих та середніх молочних виробників у мережу фермерів, підприємців, кооперативів та кооперативних об'єднань. Здебільшого у чотирьох регіонах: у Дніпропетровській, Херсонській, Львівській, Івано-Франківській областях. Цей проект спрямований на подолання труднощів, які стоять перед малими та середніми виробниками молока шляхом створення і посилення наявних кооперативів, що пропонують послуги, необхідні для ефективної системи молочного виробництва [4].

Ще одним важливим напрямом підтримки фермерських господарств можна вважати кадрову політику держави в аграрному секторі економіки. Адже сучасний аграрний сектор не може стало та ефективно функціонувати без висококваліфікованих працівників, які володіють сучасними технічними, агрономічними, зоотехнічними та ветеринарними знаннями. Найбільший кадровий дефіцит сільськогосподарські товаровиробники відчують у кваліфікованих агрономах, селекціонерах, фахівцях генної інженерії біо- та екотехнологіях [5, с. 86]. Особливо актуальною ця проблема є для фермерських господарств, які здійснюють сільськогосподарське виробництво власними силами. Адже, як зазначала Н. І. Титова, ефективне ведення аграрної підприємницької діяльності в сучасних умовах потребує чіткої орієнтації в соціально-економічних ринкових перетвореннях, уміння вирішувати складні правові, організаційні, економічні та інші проблеми. Усе це вимагає належної фахової, юридичної, економічної підготовки членів господарств і тих осіб, які там працюють, на засадах законодавства про працю [6, с. 101]. Тому забезпечення державою можливості навчання членів таких господарств у вищих навчальних закладах аграрного спрямування є суттєвою допомогою для їх подальшого розвитку.

Згідно з Законом України від 17 жовтня 1990 р. «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» у всіх вищих навчальних закладах (університетах, інститутах), коледжах, технікумах тощо встановлюється квота прийому сільської молоді, яка є обов'язковою для виконання (ст. 22). До недавнього часу діяв спеціальний правовий механізм реалізації зазначеної норми, закріплений постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 1999 р. № 1159 «Про підготовку фахівців для роботи в сільській місцевості». Зокрема, встановлювалося, що така квота не повинна перевищувати 75 % обсягів державного замовлення на підготовку фахівців з кожної спеціальності у вищих сільськогосподарських, 50 % – у вищих педагогічних та у вищих навчальних закладах залізничного транспорту, митної служби і 25 % – в інших вищих навчальних закладах (п. 5 Порядку встановлення квоти підготовки фахівців для агропромислового комплексу, залізничного транспорту, митних органів і соціальної сфери сільської місцевості у вищих навчальних закладах). Зарахування абітурієнтів, які мають цільове направлення і успішно склали

вступні іспити, здійснювалося за окремим конкурсом, який організовувався за кожною спеціальністю і повинен враховувати обсяги державного замовлення та встановлену квоту відповідних регіонів (п. 11). Зважаючи на те, що вказаний нормативно-правовий акт втратив чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 11 травня 2016 р. № 333, вищезазначена норма Закону на сьогоднішній день не має відповідного механізму реалізації.

Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації спеціалістів та робітничих кадрів для виробничої і соціальної сфери села у державних навчальних закладах здійснюються за рахунок державного і місцевого бюджетів, а також на підставі договорів між навчальними закладами, підприємствами, організаціями [7, с. 528]. Такі договори можуть укладатися і фермерськими господарствами. Причому для підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів фермерських господарств у сільськогосподарських навчальних закладах законодавством передбачено надання їм фінансової підтримки через Український державний фонд підтримки фермерських господарств (п.п. 5, 6 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1102).

Важливе значення для фермерських господарств мають дорадчі служби, основна мета діяльності яких полягає у збільшенні прибутковості аграрного господарювання, поліпшенні добробуту сільського населення, розвитку сільської місцевості через надання відповідних послуг [8, с. 76].

У законодавстві сільськогосподарська дорадча діяльність визначається як сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства (ст. 1 Закону України від 17 червня 2004 р. «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність»). У науковій літературі звертається увага на соціальне значення сільськогосподарської дорадчої діяльності. Так, на думку О. М. Туєвої, законодавчому визначенню дорадчої діяльності не вистачає саме соціальної складової, адже поліпшення добробуту сільського населення і розвиток сільської місцевості є її важливим завданням [9, с. 188]. Крім того, з урахуванням соціально-економічної ситуації, що склалася в сільській місцевості, підвищується значення соціально спрямованих дорадчих послуг, тобто послуг, що надаються суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів (ст. 1 Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність»).

Соціально спрямовані дорадчі послуги, що надаються за рахунок коштів Державного бюджету України і місцевих бюджетів, щорічно визначаються державною цільовою програмою сільськогосподарської

дорадчої діяльності в межах видатків Міністерства аграрної політики та продовольства України та місцевими програмами соціально-економічного розвитку. Органи місцевого самоврядування можуть визначати додаткові соціально спрямовані дорадчі послуги, які надаються за рахунок коштів місцевих бюджетів, відповідно до місцевих програм соціально-економічного розвитку. Надання соціально спрямованих дорадчих послуг, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету та місцевих бюджетів, проводиться на конкурсній основі (ст. 6).

У Державному бюджеті України на відповідний рік окремим рядком передбачаються кошти для фінансування державної цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності, надання соціально спрямованих дорадчих послуг (ст. 8). Слід зазначити, що останній раз така програма була прийнята у 2007 р. та діяла до 2009 р. (Державна цільова програма сільськогосподарської дорадчої діяльності на період до 2009 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 р. № 927). Таким чином, вищезазначена норма Закону сьогодні не реалізується на практиці, тобто носить декларативний характер. Крім того, прикладом нормативно-правового акта декларативного характеру в зазначеній сфері є Концепція формування державної системи сільськогосподарського дорадництва, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. № 1098, якою передбачалося здійснення протягом періоду до 2015 р. ряду заходів, спрямованих на підтримку та розвиток сільськогосподарської дорадчої діяльності. Причому її реалізація мала б забезпечити надання соціально спрямованих дорадчих послуг не менш як 90 % суб'єктів господарювання на селі і сільського населення. На жаль, до цього часу вказані заходи не здійснені, відповідно, не досягнуті і очікувані результати. Враховуючи все вищезазначене, можна дійти висновку, що держава не вживає належних заходів для розвитку мережі дорадчих служб в Україні, а також не сприяє отриманню сільськими мешканцями соціально спрямованих дорадчих послуг [10, с. 147–148].

Узагальнюючи, слід зазначити, що не фінансові заходи державної підтримки фермерських господарств, залежно від мети їх надання, доцільно об'єднати у три групи: 1) організаційні (сприяють створенню та організації діяльності фермерських господарств, а також передбачають ускладнений порядок їх ліквідації (встановлені на законодавчому рівні: право на отримання безоплатно земельної ділянки для ведення такого господарства; порядок спадкування земельних ділянок для його ведення; спеціальний порядок купівлі – продажу фермерського господарства як цілісного майнового комплексу; особливості їх банкрутства; сприяння розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації); 2) кадрові (підготовка кадрів для фермерських господарств); 3) інформаційно-консультаційні (розвиток сільськогосподарської дорадчої діяльності).

Список літератури:

1. Коваленко Т. О. Банкрутство фермерських господарств: закон оновлено – дефекти залишилися / Т. О. Коваленко // Розвиток організаційно-

правових форм господарювання в аграрному секторі : круглий стіл : зб. тез наук. доп. (м. Харків, 13 червня 2014 р.) / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. – Х. : Оберіг, 2014. – С. 86–88.

2. Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015–2020 роки. Проект. – К. : Мінагрополітики та продовольства України, 2015. – 131 с.

3. Проценко Т. П. Правові аспекти становлення і розвитку сільськогосподарської кооперації в умовах аграрної реформи / Т. П. Проценко // Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання : [кол. моногр.] / В. І. Семчик [та ін.] ; за ред. В. І. Семчика. – К. : Юрид. думка, 2008. – С. 132–159.

4. Самаріна І. Сімейні ферми та молочні кооперативи: прибуток і заможність селян / І. Самаріна // Агробізнес сьогодні. – 2014. – № 18 (289) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua>

5. Бакай Ю. Ю. Щодо питань реформування аграрної освіти України / Ю. Ю. Бакай // Правові проблеми розвитку сільських територій : круглий стіл, присвячений пам'яті відомого українського вченого-правознавця, члена-кореспондента НАН України, академіка НАПрН України В. І. Семчика, 9 груд. 2015 р. : зб. матеріалів. – К. : Вид-во «Прінт сервіс», 2015. – С. 86–89.

6. Титова Н. Фермерство в Україні: Основні правові засади. Питання та відповіді / Н. Титова. – Львів : Атлас, 1998. – 181 с.

7. Аграрне право України : підруч. / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, В. М. Гребенюк [та ін.] ; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 608 с.

8. Арістова І. В. Правова природа сільськогосподарської дорадчої діяльності / І. В. Арістова, В. Ю. Уркевич // Адміністративне право і процес. – 2013. – № 2 (4). – С. 76–84.

9. Туєва О. М. Про деякі правові питання функціонування дорадчої сільськогосподарської служби / О. М. Туєва // Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі : круглий стіл, 13 черв. 2014 р. : зб. матеріалів / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. – Х. : Оберіг, 2014. – С. 187–189.

10. Гафурова О. В. Соціальний розвиток села в Україні: теорія та практика правового регулювання : моногр. / О. В. Гафурова ; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. – К. : Ірідіум, 2014. – 480 с.

References:

1. Kovalenko T.O. (2014). Bankrutstvo fermerskykh hospodarstv: zakononovleno – defekty zalyshylysia [Bankruptcy of farms: the law was updated - defects were remained]. A. P. Getman, V. M. Shulga (Eds.), Rozvytok orhanizatsiino-pravovykh form hospodariuvannia v ahrarnomu sektori – Development of organizational forms of management in agriculture: Proceedings of the round table. (pp.86–88). Kharkiv, Ukraine: Oberig

2. Yedyna kompleksna stratehiia ta plan dii rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii v Ukraini na 2015-2020 roky: Proekt 19 zhovtnia 2015 r. [Common comprehensive strategy and action plan for the development of agriculture and rural areas in Ukraine for 2015-2020 years: Project from October 19, 2015] (2015). – Kyiv : Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy, 131.

3. Protsenko T. P.(2008). Pravovi aspekty stanovlennia i rozvytku silskohospodarskoi kooperatsii v umovakh ahrarnoi reformy [Legal aspects of the

formation and development of agricultural cooperatives in the conditions of agrarian reform]. V. I. Semchuk (Eds.), *Investytsiina diialnist u silskomu hospodarstvi: pravovi pytannia-Investing in agriculture: legal issues*. (pp. 132-159). Kyiv. Ukraine: Yuryd. Dumka

4. Samarina, I. (2014). *Simeini fermi ta molochni kooperatyvy: prybutok i zamozhnist selian* [Family farms and dairy cooperatives, farmers income and wealth]. *Ahrobiznes sohodni. – Agribusiness today*, 18 (289). Retrieved from <http://www.agro-business.com.ua>

5. Bakai, U. U. (2015). *Shchodo pytan reformuvannia ahrarnoi osvity Ukrainy* [Regarding the issues of reforming agricultural education Ukraine]. *Pravovi problemy rozvytku silskykh terytorii – Legal problems of rural development: Proceedings of the round table dedicated to the memory of famous Ukrainian scientist, Academic V.I.Semchuk*, (pp. 86–89). Kyiv. Ukraine: «Print Servis».

6. Tytova N. (1998). *Fermerstvo v Ukraini: Osnovni pravovi zasady. Pytannia ta vidpovidi* [Farming in Ukraine: Basic legal principles. Questions and answers]. Lviv. Ukraine: Atlas, 181.

7. Yermolenko V. M., Hafurova O. V., Hrebeniuk V. M. (2010). *Ahrarnepravo Ukrainy* [Agricultural Law of Ukraine]. V. M. Yermolenko (Eds.) Kyiv. Ukraine: Yurinkom Inter, 608.

8. Aristova I.V., Urkevych V.U. (2013). *Pravova pryroda silskohospodarskoi doradchoi diialnosti* [The legal nature of agricultural advisory]. *Administrativne pravo i protses – Administrative Law and Procedure*, 2 (4), (pp. 76–84).

9. Tuieva O. M. (2014). *Pro deiaki pravovi pytannia funktsionuvannia doradchoi silskohospodarskoi sluzhby* [About some legal issues of the agricultural advisory service]. A. P. Getman, V. M. Shulga (Eds.), *Rozvytok orhanizatsiino-pravovykh form hospodariuvannia v ahrarnomu sektori – Development of organizational forms of management in agriculture: Proceedings of the round table*. (pp.187–189). Kharkiv, Ukraine: Oberig.

10. Gafurova O. V. (2014). *Sotsialnyi rozvytok sela v Ukraini: teoriia ta praktyka pravovoho rehuliuвання* [Social development of the village in Ukraine: theory and practice of legal regulation]. V. M. Yermolenko (Eds.) Kyiv. Ukraine: Iridium, 480.

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА НЕ ФИНАНСОВЫХ МЕР ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВ

Е.В. Гафурова, С.И. Сиволоцкая

Аннотация. В статье исследованы отдельные проблемы правового регулирования государственной поддержки фермерских хозяйств. Особое внимание уделено определению и характеристике мероприятий, которые носят нефинансовый характер (нефинансовых мер), и их классификации.

Ключевые слова: фермерское хозяйство, государственная поддержка, нефинансовые меры, сельскохозяйственный обслуживающий кооператив, сельскохозяйственная совещательная служба.

GENERAL DESCRIPTION OF STATE SUPPORT FOR FARMS THROUGH THE NON FINANCIAL MEASURES

O. Gafurova, S. Syvolotska

Abstract. *This article explores certain problems of legal regulation of state support for farms. Particular attention is paid to the definition and characterization of measures that are non-financial in nature (non-financial measures) and its classification.*

Key words: *farm, state support, non-financial measures, agricultural service cooperative, agricultural advisory service.*

УДК 349.6:340.1

ПРИВАТНИЙ І ПУБЛІЧНИЙ ІНТЕРЕС У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ПРИРОДОРЕСУРСНИХ ТА ПРИРОДООХОРОННИХ ВІДНОСИН

М.А. ДЕЙНЕГА , кандидат юридичних наук,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені
академіка В.З. Янчука

**Національний університет біоресурсів і природокористування
України**

E-mail: marinad@meta.ua

Анотація. У статті проведено дослідження наукових підходів представників вітчизняної та зарубіжної правової доктрини щодо значення інтересу у правовому регулюванні. Визначено критерії співвідношення та розмежування приватних і публічних інтересів у правовому регулюванні природоресурсних та природоохоронних відносин.

Ключові слова: *природоресурсні відносини, природоохоронні відносини, приватний інтерес, публічний інтерес, правове регулювання.*

Актуальність. Останнім часом у наукових дослідженнях звертається увага на те, що правовідносини не можуть виникнути без явного або передбачуваного інтересу, а діяльність, не зумовлена інтересом, може мати хіба що тимчасовий характер і за будь-яких умов є неефективною [6, с. 238]. Саме інтереси програмують правове регулювання і знаходять необхідні юридичні засоби правового впливу.